

ביאור הדף מסכת בבא בתרא דף קמ"ט

מסתפקת הגמרא בשכיב מרע שאמר יהנה פלוני מנכסי, האם יהנה היא לשון מתנה, ולכן המקבל זוכה בנכים או שאינה לשון מתנה אלא כוונת הנותן הייתה שיהנו למקבל הנאה כל שהיא מהנכסים.

עוד מסתפקת הגמרא באדם שאמר יראה פלוני בנכסי או יעמוד פלוני בנכסי או ישען פלוני בנכסי, האם כוונתו ללשון קניין שיקנה את הנכסים או לא ונשארת הגמרא בתיקו.

דנה הגמרא האם הדין שנאמר לגבי שכיב מרע שחילק את כל נכסיו שאם עמד חוזר, נאמר רק לגבי מחלק את נכסיו לאחרים, או גם אם מכר את נכסיו לאחר, שאף אז אם מת יכול לחזור בו מהמכירה, ואמר רב יהודה בשם רב ששכיב מרע שמכר נכסיו אם עמד אינו יכול לחזור בו מהמכירה.

ופעמים שאמר רב יהודה בשם רב שאם עמד השכיב מרע הוא כן יכול לחזור בו מהמכירה, ואין סתירה בין הדברים, אלא שאם הכספים שקיבל מהמכירה נשארו בעינם, רואים מזה שכוונתו של השכ"מ הייתה שאם יבריא יוכל לחזור בו ולכן יכול לחזור בו, אבל אם הוא השתמש במעות אינו יכול לחזור בו.

מסתפקת הגמרא האם הדין שנאמר בשכיב מרע שהוא יכול לחזור בו ממתנתו זה גם אם הוא הודה על נכסיו שהם שייכים לאחר.

שמצינו שיש קניין הנקרא קניין אודיתא, שאדם יכול להקנות לחבירו דבר על ידי הודאה שאותו החפץ שייך לו.

ומביאה הגמרא שהיה מעשה באיסור הגר, שהיו לו שנים עשר אלף זוזים בביתו של רבא, ובנו של איסור היה רב מרי אך הוא לא היה יורשו, כיון שהורתו הייתה עוד בגיותו של איסור, שבא על בתו של שמואל, ואיסור התגייר לאחר שהתעברה אמו של רב מרי קודם שנולד רב מרי.

וחלה איסור ונטה למות, ובנו רב מרי לא היה שם באותו הזמן אלא למד בבית המדרש.

ואמר רבא שלכאורה רב מרי לא יוכל לקנות את המעות הללו, אלא איסור ימות והוא יזכה בהם כדין נכסי הגר שאין לו יורשים, שהרי רב מרי אינו יורש את איסור, ולכן איסור יכול רק להקנות לו את המעות בקניין, אלא שאינו יכול לתת לו את המעות במתנת שכיב מרע כי מתנת שכיב מרע דינה כירושה ושכיב מרע יכול לתת את נכסיו רק אם הוא ראוי להוריש, אך גר שאין לו בנים (תוס') אינו יכול להוריש ולכן אף אינו יכול לתת מתנת שכיב מרע.

ואף במשיכה רב מרי לא יכול לקנות את הזוזים כי המעות אינם בביתו של איסור ולכן אינו יכול להקנות אותם במשיכה, ואף בקניין חליפין אינו יכול להקנות את הזוזים כי אין מטבע נקנה בחליפין, ואף איסור לא יכול להקנות לרב מרי את הנכסים אגב שיקנה לו קרקע, ואפילו שאפשר להקנות זוזים אגב קרקע, כי לא היה לאיסור קרקע.

ואף במעמד שלושתם אינו יכול להקנות, וכלומר שיהיו יחד איסור הנותן, ורבא שאצלו הזוזים, ורב מרי הזוכה בהם, **כיון** שאם איסור יקרא לרבא הוא לא יבוא כדי שלא יפסיד את המעות.

ושאל רב איקא בנו של רב אמי את רבא שאיסור יכול להקנות את הזוזים הללו לרב מרי על ידי אודיתא, שמודה שהזוזים שייכים לרב מרי, ואכן הקנה איסור את המעות לרב מרי על ידי אודיתא.

וכאשר שמע רבא הקפיד על כך שלימדו את איסור לקנות באודיתא והפסידו לו את המעות שיכל לזכות בהם.

עמוד ב'

במשנה התבאר ששכיב מרע שחילק כל נכסיו ושייר לעצמו קרקע כל שהוא מתנתו קיימת ואפילו אם הבריא אחר כך. ואמר רב יהודה בשם רב שמה שאמרה המשנה שאם שייר קרקע כל שהוא מתנתו קיימת הכוונה ששייר לעצמו קרקע כדי פרנסתו. ורב ירמיה בר אבא אמר שאפילו אם שייר לעצמו מטלטלין כדי פרנסתו אם עמד אינו חוזר.

ואמר רבי זירא על דברי רב ירמיה בר אבא שדבריו מכוונים וברורים כיון שהסיבה שאם אדם שייר קרקע כדי פרנסתו אינו יכול לחזור בו היא כי אומרים שהוא סמך שאם יבריא יתפרנס ממה ששייר ולכן אינו יכול לחזור בו, ואותה הסברא שייכת גם באדם שייר מטלטלין ולא קרקע.

והקשה עליו רבי יוסף שהרי במשנה שנינו שרק אם שייר קרקע כל שהיא אינו יכול לחזור בו, ומשמע דווקא קרקע ולא מטלטלין.

עוד הקשה רב יוסף על הדעות שצריך ששייר השכיב מרע קרקע כדי פרנסתו, שהרי במשנה שנינו שייר קרקע כל שהיא, ולא רק כדי פרנסתו.

ושאל אביי את רב יוסף, על קושייתו הראשונה שהקשה שבמשנה כתוב שצריך ששייר דווקא קרקע ולא מטלטלים, שהרי לא בכל מקום שהמשנה אומרת קרקע כוונתה דווקא לקרקע, וכפי ששנינו במשנה שהכותב כל נכסיו לעבדו יצא העבד בן חורין, אבל אם שייר קרקע כל שהוא שלא כתב לעבד וכגון שכתב כל נכסיו נתונים לעבד חוץ מקרקע כל שהוא, לא יצא העבד בן חורין, כי אומרים שכוונתו הייתה לעבד עצמו, שהרי עבדים הוקשו לקרקעות. ודעת ר' שמעון שלעולם העבד שרבו כתב לו נכסיו הוא בן חורין עד שיאמר האדון כל נכסיו נתונים לפלוני עבדי חוץ מאחד מרבוא שבהן שאז יתכן שכוונתו לעבד והוא לא יצא.

ואף שבמשנה נאמר שאם האדון שייר **קרקע** שלא כתב לעבד אין העבד בין חורין, אמר רב דימי בר יוסף בשם ר' אלעזר שעשו גם **מטלטלין** שיוור לגבי עבד כי עבד אמנם הוקש לקרקעות אבל הוא גם מטלטל, ולכן אם האדון שייר אפילו מטלטלין אין העבד יוצא להיות בן חורין, כי יתכן שכוונתו הייתה לשייר את העבד עצמו.

